

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

ПРОФІЛАКТИКА СОЦІАЛЬНИХ ДЕВІАЦІЙ

підготовки _____ **бакалавра** _____

(назва освітнього рівня)

Спеціальності _____ **232 Соціальне забезпечення** _____

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми Соціальне забезпечення

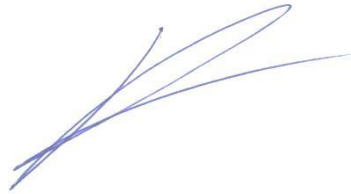
Луцьк – 2023

Силабус освітнього компонента «Профілактика соціальних девіацій» підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 232 Соціальне забезпечення, за освітньо-професійною програмою Соціальне забезпечення.

Розробник: Мартинюк Тетяна Анатоліївна, доктор педагогічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(доц. Колосок А.М.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри:

(доц. Чернета С.Ю.)

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	23 Соціальна робота 232 Соціальне забезпечення ОПП Соціальне забезпечення. ОС бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>120/ 4</u>		Рік навчання <u> 2</u>
		Семестр <u> 4</u> -ий _____
		Лекції <u> 30</u> год.
		Практичні (семінарські) <u> 30</u> год. Лабораторні _____ год. Індивідуальні _____ год.
ІНДЗ:є		Самостійна робота <u> 52</u> год.
		Консультації <u> 8</u> год.
	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання		Українська

II. Інформація про викладача (- ів)

ППП: Мартинюк Тетяна Анатоліївна,
 Науковий ступінь доктор педагогічних наук,
 Вчене звання доцент
 Посада: професор кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи
Контактна інформація
 Телефон: +380663560436,
 Електронна пошта: Martynyuk.Tetyana@vnu.edu.ua
 Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Освітній компонент «Профілактика соціальних девіацій» належить до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки бакалаврів галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 232 Соціальне забезпечення, освітньо-професійної програми Соціальне забезпечення. Вивчається у четвертому семестрі, формою контролю є екзамен. На освітнього компонента відведено 4 кредити (150 годин), у тому числі по 30 годин лекційних та практичних занять, 8 год. консультації та 52 год. самостійної роботи.

Освітній компонент «Профілактика девіантної поведінки» спрямований на оволодіння здобувачами освіти знаннями, що дозволяють вивчити особливості девіантної поведінки особистості, ознайомити з сучасними інноваційними технологіями профілактики та корекції поведінкових відхилень в системі соціальної роботи. Силабус ґрунтується на системному підході до аналізу теорії девіантної профілактики поведінки і компетентнісному підході до практики профілактики девіацій у суспільстві.

Вивчення ОК «Профілактика девіантної поведінки» сприятиме підвищенню рівня професійної компетентності майбутніх фахівців з соціальної роботи, їх готовності кваліфіковано і майстерно виконувати свої професійні обов'язки, забезпечить оволодіння сучасними теоретичними знаннями з теорії та прикладними – з технологій профілактики девіантної поведінки, сприятиме подальшому професійному зростанню.

2. Пререквізити:

Для успішного оволодіння освітнім компонентом «Профілактика соціальних девіацій» рекомендовано застосовувати компетенції, сформовані під час вивчення ОК: «Соціальна філософія та соціологія», «Попередження конфліктів у соціумі».

Постреквізити:

Освоєння ОК «Профілактика девіантної поведінки» є потрібним для подальшого вивчення ОК: «Технології соціальної роботи та соціального забезпечення», «Соціальна допомога різним категоріям населення», «Соціальний супровід».

1. **3. Мета** – є засвоєння здобувачами освіти теоретичних засад з проблем девіантних відхилень у поведінці особистості, формування основних компетентностей здійснення профілактики девіацій у суспільстві; здатності діяти свідомо та соціально відповідально.

Завданнями освітнього компонента: оволодіння здобувачами освіти понятійним і термінологічним апаратом з освітнього компонента; визначення особливостей детермінації девіантної поведінки особистості; формування вміння аналізувати і синтезувати інформацію з різних джерел для встановлення причинно-наслідкових зв'язків між факторами ризику та факторами захисту формування девіантної поведінки; формування уявлень щодо застосування навичок необхідних для роботи з соціальними девіаціями; ознайомлення з інноваційними технологіями профілактики девіантної поведінки особистості.

4. Освітній компонент спрямований на формування:

- *інтегральної* (здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі соціальної роботи або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог) та:

- *загальних компетентностей:*

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 13. Здатність до міжособистісної взаємодії.

- *фахових компетентностей:*

ФК 1. Здатність аналізувати суспільні процеси, пов'язані з соціальним розвитком держави, регіонів і громад.

ФК 2. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

ФК 13. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів у професійній діяльності.

ФК 14. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

ФК 15. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій партнерів з соціальної допомоги для виконання завдань професійної діяльності.

ФК 16. Здатність застосовувати сучасні інструменти і технології попередження, подолання або мінімізації наслідків конфліктів, соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

- *програмних результатів навчання:*

ПРН 2. Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категоріях населення.

ПРН 11. Визначати соціальні проблеми та потреби і причини їх виникнення, тенденції розвитку, наслідки, соціальний стан певних категорій населення.

ПРН 14. Визначати зміст співпраці з організаціями та установами з метою залучення їх до соціального захисту населення.

ПРН 15. Приймати практичні рішення для покращення соціального добробуту та підвищення соціальної безпеки.

ПРН 16. Застосовувати нормативно-правову базу в захисті соціальних груп населення.

ПРН 17. Пояснювати актуальні процеси у соціальній сфері та соціальному забезпеченні на державному, регіональному та місцевому рівнях.

ПРН 19. Ефективно працювати як індивідуально, так і у складі міждисциплінарної команди фахівців.

ПРН 20. Демонструвати вміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

ПРН 21. Застосовувати дієвий інструментарій та технології попередження, подолання або мінімізації наслідків конфліктів, соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

Soft skills: вміння аналізувати, вміння презентувати та виступати публічно, вміння

налагоджувати міжособистісні контакти; вміння працювати в команді; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та ін.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації: *словесні*: лекція із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація, платформа Zoom, MOODLE, вебсервіс Google Classroom), пояснення, розповідь, бесіда; *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація; *практичні*: *вправи*.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота здобувачів освіти: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), ретроспективний метод.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма Контролю ¹ / Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи соціальних девіацій						
Тема 1. Соціальні девіації: основні поняття та класифікації. Соціальне регулювання як система засобів впливу суспільства на поведінку суб'єктів.	8	2	2	4	-	ДС, ДБ/3
Тема 2. Основні теорії поведінкових відхилень. Структура девіантної поведінки	8	2	2	4		ДС, ДБ/3
Тема 3. Поняття норми та відхилення від норми. Підліток як суб'єкт девіантної поведінки	8	2	2	2	2	ДС, ДБ/3
Тема 4. Основні види та типи девіантної поведінки. Психічні розлади.	8	2	2	4	-	РМГ/3
Тема 5. Протиправна поведінка	6	2	2	4	-	РМГ/3
Тема 6. Адиктивна поведінка	8	2	2	4	-	ДС 3
Тема 7. Суїцидальна поведінка	8	2	2	2	2	РМГ/3
Тема 8. Агресивна поведінка	8	2	2	4	-	РМГ/3
Разом за модулем 1	64	16	16	28	4	15
Змістовий модуль 2. Технології профілактики соціальних девіацій						
Тема 8. Поняття профілактики девіантної поведінки. Види та рівні профілактики. Типи профілактики	8	2	2	4	-	ДС/ ДБ/3
Тема 9. Теорії профілактики. Стратегії та моделі профілактики. Стадії та принципи профілактики	8	2	2	4	-	ДС/ РМГ/3

Тема 10. Теоретичні стратегії і моделі профілактики негативних явищ та ФЗСЖ.	8	2	2	2	2	ДБ/3
Тема 11. Програма «Вибір» - профілактика наркоманії, ВІЛ/СНІДу та злочинності серед дітей та молоді.	8	2	2	4	-	РЗ/К/3
Тема 12. ПроєктS treet Smart – профілактика ВІЛ-інфекції/СНІДу та ІПСШ для підлітків груп ризику	8	2	2	4	-	РМГ/3
Тема 13. «Будуємо майбутнє разом» програма профілактики конфліктів та правопорушень серед учнівської молоді.	8	2	2	4	-	РМГ/3
Тема 14. Програма 15 – профілактика ВІЛ-інфекції та підтримка психосоціального здоров'я в Україні	8	2	2	2	2	РМГ/3
Разом за модулем 3	56	14	14	24	4	15
Види підсумкових робіт	Бал					
Модульна контрольна робота	60/тести					
МКР 1	30					
МКР 2	30					
ІНДЗ	10					
Інше (вказати)	-					
Всього годин/ Балів	120	20	20	72	8	120/100

Примітки: ^{1/} Методи та форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

№	ТЕМА	ГОД
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. Теоретичні основи соціальних девіацій		
1.	Тема 1. Соціальні девіації: основні поняття та класифікації. Соціальне регулювання як система засобів впливу суспільства на поведінку суб'єктів. Таблично представте класифікацію соціальних девіацій з коротким аналізом кожної. Визначіть мету соціального регулювання, його типи, ознаки та особливості. Таблично представте класифікацію соціальних норм.. Сформулюйте поняття нормативної поведінки, охарактеризуйте її форми та критерії. Визначіть основні соціальні відхилення їх ознаки, класифікація та функції.	4
2.	Тема 2. Загальна теорія девіантної поведінки. Основні теорії поведінкових відхилень Структура девіантної поведінки Запропонуйте модель структури девіантної поведінки. Складіть таблицю типів девіацій та їх особливостей. Визначіть основні причини відхилень у поведінці дітей та молоді. Визначте фактори ризику детермінації та фактори захисту від формування девіантної	4

	<p>поведінки. Представте у вигляді таблиці. Визначте основні підходи до класифікації девіантної поведінки (аналіз за різними авторами); Сформууйте словник термінів з ОК.</p>	
3.	<p>Тема 3. Поняття норми та відхилення від норми. Підліток як суб'єкт девіантної поведінки. Складіть письмово характеристику сімей групи ризику формування девіантної поведінки підлітків: а) кримінальних і аморальних; б) конфліктних; в) з недостатніми виховними ресурсами; г) педагогічно некомпетентних. Розмежуйте поняття «референтної групи», «група ризику» та «субкультура» та охарактеризуйте їх вплив на формування відхилень у поведінці підлітків. Складіть авторську схему класифікації соціальних норм. Визначте основні види відхилень та складіть їх порівняльну характеристику.</p>	2
4.	<p>Тема 4. Основні види та типи девіантної поведінки. Сформувати порівняльну таблицю основних видів девіантної поведінки (вид-основні х-ки). Психічні розлади.</p>	4
5.	<p>Тема 5. Протиправна поведінка Окреслити критерії поділу протиправної поведінки, визначити зміст та особливості делінквентної та злочинної поведінки. Дати характеристику у форматі порівняльної таблиці 3 видам правопорушників.</p>	4
6.	<p>Тема 6. Адиктивна поведінка. У форматі таблиці визначити види адикцій та проаналізувати їх основні особливості. Сформувати таблицю, де зробити підбірку з аналізом усіх видів хімічних-нехімічних-проміжних (технологічних) адикцій.</p>	4
7.	<p>Тема 7. Суїцидальна поведінка. Поширити словник термінів: «суїцид», «суїцидальна поведінка», «суїцидальні задуми», «суїцидальні спроби», «завершиний суїцид», «вербальні-невербальні суїцидальні ознаки». Знайти інфографіку або сформувати самостійно щодо суїцидальної активності ріхних країн світу. Проаналізувати основні причини суїцидальної поведінки у розрізі криз особистості.</p>	2
8.	<p>Тема 8. Агресивна поведінка. Поняття булінгу, учасники булінгу та їх х-ка, коло цькування. Кібербулінг. Сформувати аналітичну довідку щодо аутоагресії, зробити підбірку технік релаксації.</p>	4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Технології профілактики соціальних девіацій		
9.	<p>Тема 9. Поняття профілактики девіантної поведінки. Види та рівні профілактики. Типи профілактики. Схематично або таблично пердставте: - принципи, рівні, види профілактики; - стратегії та моделі профілактичної роботи; - типи профілактики; Розробіть стратегію профілактичної програми.</p>	4
10.	<p>Тема 10. Теорії профілактики. Стратегії та моделі профілактики. Скласти порівняльні таблиці: - теорії профілактики (назва теорії-автори та послідовники-філософія теорії); - стратегії та моделі профілактики (назва стратегії/моделі-сутність-практика застосування-ефективність). - стадії профілактики;</p>	2

	- принципи профілактики.	
11.	Тема 11. Теоретичні стратегії і моделі профілактики негативних явищ та ФЗСЖ. Опрацюйте та представте основні положення у вигляді порівняльної таблиці - Теорії внутрішньо особистісного рівня (Модель уявлень про здоров'я, Теорія стимулу-реакції, Теорія обдуманого дії/Теорія планованої поведінки, Теорія стадій змін/транстеоретична модель, Модель обробки споживчої інформації). - Теорії міжособистісного рівня (Соціально-Когнітивна Теорія, Теорія соціальних мереж, Теорія соціальної підтримки, Теорія поширення інновацій). - Теорії громадського рівня (Теорії організаційних змін, Теорія стадій, Теорії організаційних змін, Теорія стадій, Теорія розвитку організацій). - Теорії сприяння здоров'ю на рівні спільнот (Теорія організації спільноти, Організація спільноти = Соціальна мобілізація (Модель Ротмана). - Теорії сприяння здоров'ю рівня суспільної політики (Модель Міліо, Тривимірна концепція здорової суспільної політики, Модель багатьох потоків, або модель вікна).	4
12.	Тема 12. Вибір: профілактика наркоманії, ВІЛ/СНІДу та злочинності серед неповнолітніх. Опрацювати програму «Вибір: профілактика наркоманії, ВІЛ/СНІДу та злочинності серед неповнолітніх». Визначити форми та методи профілактики та представити аналіз програми.	4
13.	Тема 13. Street Smart профілактика ВІЛ-інфекції/СНІДу та ПСШ для підлітків груп ризику. Опрацювати та проаналізувати програму. Визначити основні підходи, форми, методи та теорії профілактики.	4
14.	Тема 14. «Будуємо майбутнє разом» програма профілактики конфліктів та правопорушень серед учнівської молоді. Опрацювати програму та у вигляді слайд-шоу представити проаналізований зміст, форми та методи дієвої профілактики.	2
15.	Тема 15. Програма 15 – профілактика ВІЛ-інфекції та підтримка психосоціального здоров'я в Україні. Опрацювати програму. Визначити мету, форми та методи профілактики проблем. Сформувати аналітичну довідку у вигляді презентації по кожній з тем: вступ-1-15 теми-висновок.	4

7. Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ)

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) оголошується здобувачам освіти на першому занятті під час анонсу тем ОК, з метою поступового (упродовж вивчення ОК) обрання тематики формування та написання сценарію профілактичного заходу. Виконане завдання перевіряється, погоджується та представляється (на годинах, відведених для консультацій), здається до останнього практичного заняття та оцінюється максимум **10 балів**.

Основні складові ІНДЗ:

- тема;
- мета;
- цільова аудиторія;
- обладнання;
- сценарій: перелік вправ, завдань та методика їх проведення.

10 балів – здобувачем освіти самостійно, свідомо обрано тему заходу, сформульовано мету, продумано обладнання, інструментарій, визначено цільову аудиторію, підібрано низку вправ, завдань з відповідним методичним супроводом (наочність, мультимедійне представлення, розташування учасників, тривалість (максимум 45 хв.). Грамотно та вчасно оформлено та здано план-проспект заходу з відповідним наповненням.

7 балів – здобувачем освіти обрано тему заходу, сформульовано мету, продумано

обладнання, інструментарій, визначено цільову аудиторію, підібрано низку вправ, завдань з відповідним методичним супроводом (наочність, мультимедійне представлення, розташування учасників, тривалість (максимум 45 хв.). Вчасно оформлено та здано план-проспект заходу з відповідним наповненням, але з певними недоліками як технічного, так і методичного характеру.

5 балів – здобувачем освіти обрано тему заходу, не точно сформульовано мету, не повністю продумано обладнання, інструментарій, визначено цільову аудиторію, дещо недоцільно підібрано вправи та завдання без відповідного методичного супроводу (наочність, мультимедійне представлення, розташування учасників, тривалість (максимум 45 хв.). Вчасно оформлено та здано план-проспект заходу з відповідним наповненням, але з певними недоліками як технічного, так і методичного характеру.

3 бали – здобувачем освіти обрано тему заходу, не точно сформульовано мету, не повністю продумано обладнання, інструментарій, визначено цільову аудиторію, дещо недоцільно підібрано вправи та завдання без відповідного методичного супроводу (наочність, мультимедійне представлення, розташування учасників, тривалість (максимум 45 хв.). План-проспект заходу здано не вчасно та без відповідного методичного наповнення та з недоліками як технічного, так і методичного характеру.

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти ОК «Профілактика соціальних девіацій» здійснюється на основі результатів поточного і підсумкового модульного контролю знань згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки».

Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень здобувачів освіти. Завдання підсумкового модульного контролю – перевірка розуміння і засвоєння здобувачами освіти програмового матеріалу загалом, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання засвоєних знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми ОК тощо. Оцінювання здійснюється за **100-бальною** шкалою.

Формою контролю вивчення ОК «Профілактика соціальних девіацій» є екзамен. Максимальна кількість балів за поточний контроль з освітнього компонента становить 40 балів. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, захист проєктів, робота в малих групах, індивідуальна робота, виступи на практичних заняттях, участь у дискусіях та дебатах, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у таблиці 2 силабуса освітнього компонента. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми.

Підсумковий модульний контроль здійснюється після завершення вивчення тем змістового модуля у формі виконання здобувачем освіти модульної контрольної роботи у вигляді письмового або комп'ютерного тестування та проводиться або під час навчального заняття (його частини). Максимальний бал, отриманий за модульні контрольні роботи, становить 60 балів.

Підсумкова модульна оцінка визначається в балах як сума поточної та контрольної модульних оцінок. Модуль зараховується здобувачеві, якщо він успішно виконав всі види навчальної роботи, передбачені силабусом освітнього компонента. Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом освітнього компонента, з метою підвищення підсумкової модульної оцінки не дозволяється. Заборгованість із модуля повинна бути ліквідована здобувачем у позааудиторний час на консультаціях за графіком, затвердженим на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи до початку підсумкового контролю з наступного модуля. Кінцевий термін ліквідації заборгованості з модульного контролю обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Якщо з ОК підсумкова оцінка (бали) з освітнього компонента як сума підсумкових

модульних оцінок становить не менше як 75 балів, то, за згодою здобувача освіти, вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з ОК. Така оцінка виставляється в день проведення екзамену в присутності здобувача освіти. Іспит складається у випадку, якщо здобувач освіти бажає підвищити рейтинг або у випадку незадовільної підсумкової семестрової оцінки. У цьому випадку бали, набрані здобувачем за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття – на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати відповідну кількість балів, які були визначені на дану тему заняття. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, іспиту заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (в онлайн режимі за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проекту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) освітнього компонента (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки).

V. Підсумковий контроль

Іспит проводиться у вигляді письмового або комп'ютерного тестування. Здобувачам освіти пропонуються тестові завдання у кількості 30 запитань (по 2 бали). Максимальна оцінка за іспит – **60 балів.**

Види тестових завдань:

- із вибором однієї правильної відповіді;
- із вибором декількох правильних відповідей;
- на встановлення відповідності запропонованих наборів тверджень;
- завдання на відтворення правильної відповіді (формулювань понять) по пам'яті;
- завдання відкритого типу, що передбачає розгорнуту відповідь.

Тестові завдання складаються відповідно до питань, винесених на іспит.

Програма іспиту затверджується на засіданні кафедри.

Складання та перескладання іспиту проводиться згідно розкладу. Повторне складання

екзамену допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Орієнтовні питання екзамену

1. Поняття соціальних девіацій, основні підходи до їх класифікації.
2. Поняття та мета соціального регулювання, його типи, ознаки та особливості.
3. Соціальні норми та їх класифікації.
4. Поняття нормативної поведінки її форми та критерії.
5. Соціальні відхилення їх ознаки, класифікація та функції.
6. Поняття відхилень у поведінці неповнолітніх.
7. Причини відхилень у поведінці неповнолітніх.
8. Поняття норми та відхилення від норми.
9. Види відхилень.
10. Класифікація соціальних норм.
11. Загальна теорія девіантної поведінки.
12. Структура девіантної поведінки.
13. Основні види та типи девіантної поведінки.
14. Адиктивна поведінка та її особливості.
15. Агресивна поведінка, її специфіка.
16. Суїцидальна поведінка неповнолітніх.
17. Протиправна поведінка неповнолітніх.
18. Основні теорії поведінкових відхилень.
19. Біологічні теорії девіацій.
20. Психологічні та психіатричні теорії девіацій.
21. Соціологічні теорії девіацій.
22. Чинники формування девіантної поведінки.
23. Підліток як суб'єкт девіантної поведінки.
24. Поняття профілактики девіантної поведінки.
25. Види та рівні профілактики.
26. Теорії профілактики.
27. Стратегії та моделі профілактики.
28. Типи профілактики.
29. Стадії та принципи профілактики.
30. Стратегії та моделі профілактики
31. Методи профілактики.
32. Теоретичні стратегії і моделі профілактики негативних явищ та ФЗСЖ.
33. Теорії внутрішньо особистісного рівня (Модель уявлень про здоров'я, Теорія стимулу-реакції,
34. Теорія обдуманого дії/Теорія планованої поведінки,
35. Теорія стадій змін/транстеоретична модель, Модель обробки споживчої інформації).
36. Теорії міжособистісного рівня (Соціально-Когнітивна Теорія, Теорія соціальних мереж,
37. Теорія соціальної підтримки,
38. Теорія поширення інновацій).
39. Теорії громадського рівня (Теорії організаційних змін, Теорія стадій, Теорії організаційних змін, Теорія стадій, Теорія розвитку організацій).
40. Теорії сприяння здоров'ю на рівні спільнот (Теорія організації спільноти, Організація спільноти = Соціальна мобілізація (Модель Ротмана).
41. Теорії сприяння здоров'ю рівня суспільної політики (Модель Мілію, Тривимірна концепція здорової суспільної політики, Модель багатьох потоків, або модель вікна).
42. Програма Вибір: профілактика наркоманії, ВІЛ/СНІДу та злочинності серед неповнолітніх.

43. Програма Street Smart профілактика ВІЛ-інфекції/СНІДу та ПСШ для підлітків груп ризику.
44. Програма Формування навичок безпечної поведінки дітей. Профілактика насилля в закладах освіти.
45. Програма «Будуємо майбутнє разом» програма профілактики конфліктів та правопорушень серед учнівської молоді.
46. Програма 15 –профілактика ВІЛ-інфекції та підтримка психосоціального здоров'я в Україні

VI. Шкала оцінювання

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

3 бали - оцінюється робота здобувача освіти, який у повному обсязі володіє матеріалом за відповідною темою, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, всебічно розкриває зміст практичних завдань та додаткових запитань, в т.ч. самостійної роботи, використовуючи при цьому як рекомендовану, так і обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується відповідною термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки за умови публічного особистого/групового усного/мультимедійного представлення завдання на практичному занятті.

2 бали - оцінюється робота здобувача освіти, який достатньо повно володіє матеріалом за відповідною темою, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст практичних завдань, в т.ч. самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується відповідною термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає самостійних висновків та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки, не у повній мірі відповідає на додаткові запитання.

1 бал - оцінюється робота здобувача освіти, який відтворює значну частину матеріалу за відповідною темою, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень та понять. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки, не відповідає на додаткові запитання.

0 балів - оцінюється робота здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом за відповідною темою та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є іспит

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка	Оцінка за шкалою ECTS	
		оцінка	пояснення
90–100	Відмінно	A	відмінне виконання
82–89	Дуже добре	B	вище середнього рівня
75–81	Добре	C	загалом хороша робота
67–74	Задовільно	D	непогано
60–66	Достатньо	E	виконання відповідає мінімальним критеріям

1–59	Незадовільно	Фх	необхідне перескладання
------	--------------	----	-------------------------

VII. Рекомендована література

Основна література

1. Вольнова Л. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків: навч.-метод. посібник до спецкурсу «Психологія девіацій» для студентів спеціальності «Соціальна педагогіка» у двох частинах. Ч. II. Практична частина. 2-ге вид., перероб і доповн. К., 2016. 193 с.
2. Гарасимів Т. З. Природні та соціальні детермінанти формування девіантної поведінки людини: філософсько-правовий вимір: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 420 с.
3. П. М. Гусак, Т. А. Мартинюк, І. І. Сидорук Профілактика вживання психоактивних речовин підлітками : монографія /; [за ред. П. М. Гусака] ; Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. Луцьк : Вежа-Друк, 2013. —484 с.
4. Лобанова А.С. Калашнікова Л.В. Робота з підлітками-девіантами: соціологічний та психологічний аспекти: підручник для студентів зпеладів вищої освіти. Київ, 2022. 470 с.
5. Мартинюк Т. А. Теоретичні засади проблеми формування комп'ютерної залежності серед дітей та підлітків. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка* [Текст]. Вип. 122. Чернігівський національний університет ім. Т. Г. Шевченка ; гол. ред. Носко М. О. Чернігів : ЧНПУ, 2014. 344 с. С. 155 – 160.
6. Husak P., Martyniuk T. Istota I swoistosc uzaleznienia od substancji psychoaktywnych:podstawowe koncepcje naukowe, definicje i kryteria. *Studia I prace pedagogiczne Wyzsza Szkola Ekonomii I Innowacji w Lublinie*. Lublin, 2014. № 1. С. 213-221.
7. Мартинюк Т. А. Основні чинники детермінації девіантної поведінки неповнолітніх: соціально-педагогічний аспект. *Педагогічні науки* : [зб. наук. праць]. Луцьк, 2014. № 1 (278). С. 180 – 184.
8. Husak P., Martyniuk T. Role of personal contracts in the psychoactive substances use prevention and resocialization of juveniles convicted. *Knowledge. Education. Low. Managtmtnt. Nauka. Oświata. Prawo.zarządzanie*. №1 (21). 2018.
9. Martyniuk T. Hysak P. *Specyfika profesjonalnej dzialnosci specjalistow wedlug etapow resocjalizacji osadznych* Zamojskie studia I materially. Seria : Pedagogika. Wyzsza Szkola Zarzadzania I Administracji w Zamoscju. Zamosc. Tom XVII zeszyt 1,2015
10. Мартинюк Т. А. Програма антинаркотичної профілактичної роботи на основі формування психосоціальних навичок. Науковий вісник СХУ імені Лесі Українки. Сер. Педагогічні науки 2015. № 1 (302). С. 157 – 164.
11. Савельєва Н. М. Соціальна профілактика девіантної поведінки: курс лекцій з презентацією навч. посіб. Полтава: ПНПУ, 2016 р. 110 с.
12. Самойлов А. М. Класифікація типів девіантної поведінки. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вип. Київ.Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. С. 43-48.
13. Самойлов А. М. Аналіз психолого-педагогічних підходів до визначення сутності девіантної поведінки. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Педагогіка і психологія: Зб. наук. праць. Випуск 40. Вінниця: Нілан ЛТД, 2013. С. 121 –125.
14. Самойлов А. М. Критерії та показники девіантної поведінки підлітків. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми* : зб. наук. пр. Вип. 42 Редкол. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2015. С. 70-74.

Додаткова література

15. Корж К. М. Специфіка означення понять "соціальна патологія", "соціальна норма", "соціальне відхилення", "девіантна поведінка" в соціології. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки.* - 2014. - № 4. - С. 136-144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apspp_2014_4_21

16. Іноземцев В. Девіантна поведінка молоді та шляхи її корекції. *Імідж сучасного педагога.* 2013. № 7. С. 56-58. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/isp_2013_7_17

17. Девіантна поведінка молоді і роль правового виховання у її запобіганні. *Бюлетень Міністерства юстиції України.* 2013. № 1. С. 79-86. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2013_1_15

Інтернет-ресурси

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

Офіційний сайт Міністерства соціальної політики <https://www.msp.gov.ua/>

Офіційний сайт Державної служби зайнятості <https://www.dcz.gov.ua/>

Офіційний сайт Міністерства освіти та науки <https://mon.gov.ua/ua>

Офіційний сайт Міністерства молоді та спорту України <https://mms.gov.ua/>